

Summary. *This article analyzes the current state of complete-standard-issue equipment of the Armed Forces of Ukraine, given historical conditions of its formation, identifying patterns of development. Displaying imperfection of the existing state and the necessity of finding ways to improve it.*

Keywords: *complete-attendance equipment, medical service of the Armed Forces, a 'dual-use' factors modernization modern form of medical assets.*

УДК 614.2

**МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ ПСИХОАНАЛЕПТИКІВ, ЯКІ
ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ПОТЕРПІЛИХ З ЧЕРЕПНО-
МОЗКОВОЮ ТРАВМОЮ**

**О.П. Шматенко, О.В. Плєшкова, Н.О. Тахтаулова,
Л.А. Устінова, Г.В. Осьодло**

Українська-військово-медична академія

Резюме: *в статті представлені результати проведеного маркетингового дослідження асортименту групи психоаналептичних засобів, які використовуються для лікування потерпілих з черепно-мозковою травмою, та визначена сегментація вітчизняних фармацевтичних компаній у виробництві психоаналептиків.*

Вступ. Однією з основних причин смертності та інвалідності, що приносить серйозний економічний збиток, є черепно-мозкова травма (ЧМТ). Частота інвалідизації, як результату гострої ЧМТ у дорослих при важких травмах, складає 59,1 %, травмах середнього ступеня важкості – 5,7 %, легких травмах – 0,15 %. У подальші 2-9 років контингент інвалідів поповнюється на 17,9 % за рахунок інвалідності в результаті віддалених наслідків ЧМТ [3].

Традиційно для лікування потерпілих з ЧМТ в умовах медичних закладів використовується перелік препаратів, які впливають на пластичні, нейромедіаторні, нейропротекторні та інтегративні процеси в мозку. Серед них особливе місце займають психоаналептики, які мають активуючий вплив на церебральний метаболізм та вищі психічні функції [4, 5, 6, 7]. Тому метою нашого дослідження було проведення маркетингового дослідження психоаналептичних препаратів для лікування потерпілих з ЧМТ.

Матеріали і методи дослідження. Матеріалами дослідження були дані протоколів надання медичної допомоги хворим з травмами та пораненнями головного мозку, відомості наукової літератури та мережі Internet, Державний реєстр лікарських засобів (ЛЗ), Державний формуляр ЛЗ. Аналіз препаратів був проведений за допомогою системно-оглядового, графічного, сегментаційного та маркетингового методів досліджень [8].

Результати досліджень та їх обговорення. На сьогоднішній день психоаналептики є групою ЛЗ, яка динамічно розвивається та використовується в різних галузях медицини.

За АТС-класифікацією психоаналептики належать до групи N – Засоби, що діють на нервову систему та включають такі групи препаратів як N06A – Антидепресанти, N06B – Психостимулятори, засоби для застосування при синдромі порушення уваги та гіперактивності (ADHD) та ноотропні засоби, N06C – Психолептики в комбінації з психоаналептиками та N06D – Засоби для застосування при деменції. Для лікування травм голови використовуються препарати, які входять до груп N06B та N06D, а саме N06BX – Інші психостимувальні та ноотропні засоби, N06DA – Інгібітори холінестерази та N06DX – Інші засоби для застосування при деменції.

Препарати даних груп покращують розумову діяльність, стимулюють когнітивні функції, навчання та пам'ять, підвищують стійкість мозку до різноманітних пошкоджуючих факторів, зокрема до екстремальних навантажень та гіпоксії. Крім того, вони володіють здатністю знижувати неврологічний дефіцит та покращують кортикосубкортикальні зв'язки. Головними механізмами дії психоаналептиків вважається вплив на метаболічні та біоенергетичні процеси в нервовій клітині та взаємодія з нейромедіаторними системами мозку [3]. Вони покращують проникнення через гематоенцефалічний бар'єр та утилізацію глюкози (особливо в корі головного мозку, підкоркових гангліях, гіпоталамусі та мозочку), покращують обмін нуклеїнових кислот, активують синтез АТФ, білка та РНК [1, 2, 3, 4]. Саме тому використання зазначеної групи ЛЗ є необхідним елементом при проведенні медикаментозної терапії потерпілих з травмами голови.

При проведенні маркетингового аналізу психоаналептичних препаратів встановлено, що станом на 1 березня 2014 року фармацевтичний ринок України нараховував 157 ЛЗ. Аналіз вказаних препаратів за міжнародними непатентованими назвами (МНН) представлений на рис. 1.

Як видно з рис. 1, лідером являється пірацетам (N06BX03), який нараховує 51 лікарський препарат. На другому місці знаходиться вінпоцетин (N06BX18) – 26 ЛЗ, третє місце належить цитиколіну (N06BX06) – 22. Далі йдуть препарати на основі гінкго білоба (N06DX02) – 21 препарат, галантамін (N06DA04) – 9 ЛЗ, гідролізати та деривати тканин (N06BX22) – 7 найменувань тощо.

В подальшому проводилось дослідження асортименту ЛЗ для лікування ЧМТ за виробничою ознакою. В ході аналізу встановлено, що в структурі асортименту переважають ЛЗ іноземного виробництва – 65,6 %, вітчизняні складають 34,4 %. Зареєстровані пропозиції 15 країн. Серед іноземних фірм лідером є Іспанія, друге і третє місце займають Росія і Угорщина, вони імпортують на український фармацевтичний ринок 17, 14 та 13 найменувань

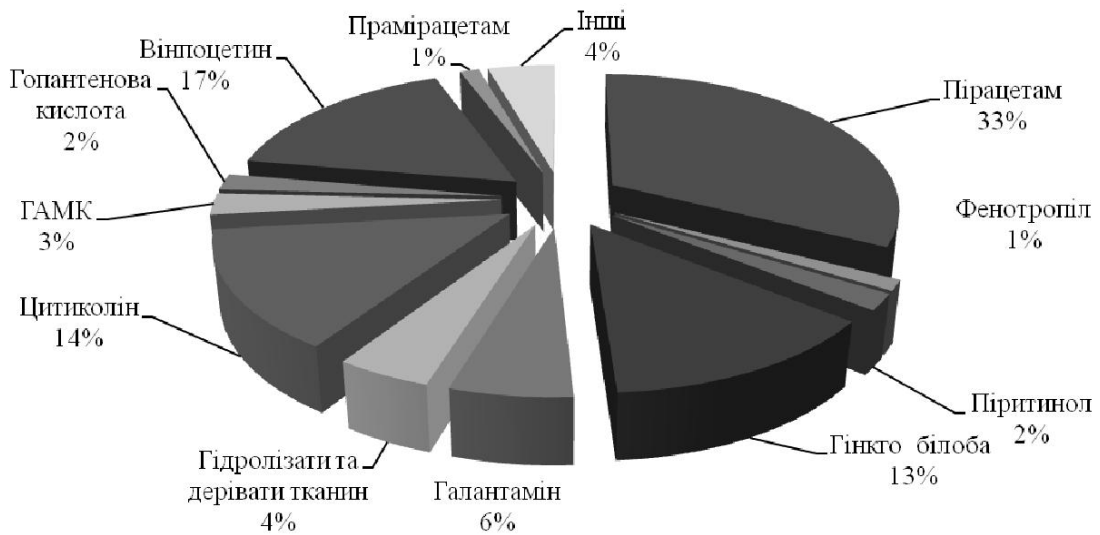

Рис. 1. Аналіз лікарських засобів за міжнародною непатентованою назвою.

препаратів відповідно. В п'ятірку лідерів також входять Болгарія – 10 імпортуємих препаратів та Австрія – 8 (рис. 2). Серед іноземних фармацевтичних компаній-виробників лідерами є Ferrer International (Іспанія), Egis (Угорщина) та Sopharma (Болгарія), на їх частку приходить 17, 9 та 8 ЛЗ відповідно. Четверте місце посідають KRKA (Словенія) та Biofarm (Польща), вони виробляють по 6 психоаналептиків.

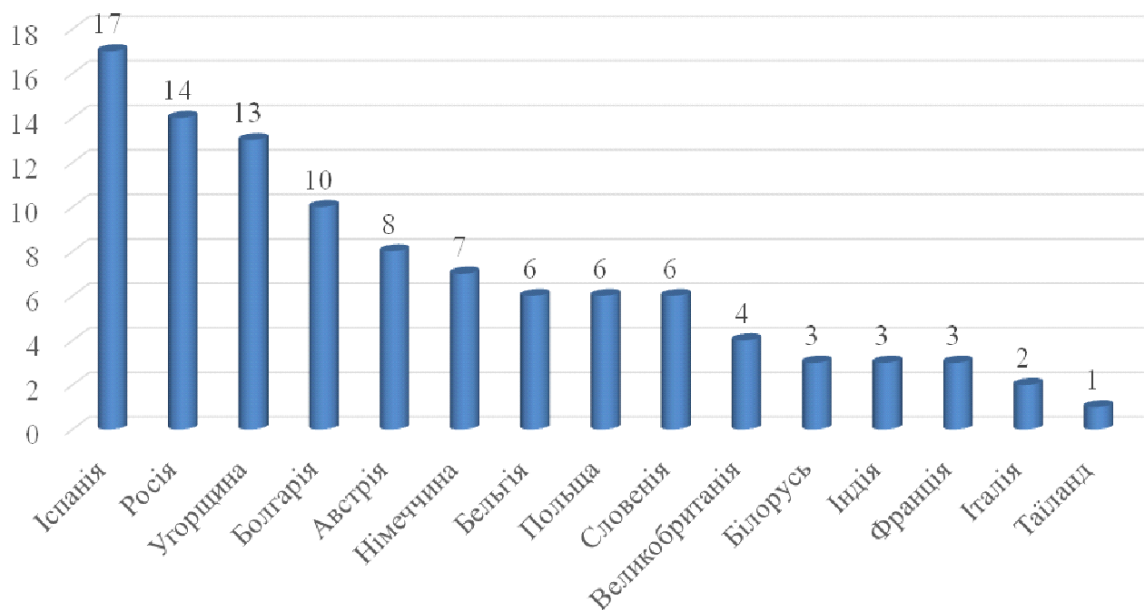

Рис. 2. Розподіл психоаналептиків за країнами виробниками

Україна займає провідну позицію серед країн-виробників по виробництву психоаналептичних ЛЗ для лікування ЧМТ. Пропозиції 21 виробника нараховують 54 ЛЗ від загального асортименту. Лідерами серед

українських виробників є ВАТ «Фармак» та ЗАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», які поставляють на український ринок по 8 препаратів. Але вітчизняні фірми виробляють лише лікарські препарати на основі пірацетаму (32 найменування), вінпоцетину (16), гінкго білоба (3), ГАМК (2) та гідролізатів та дериватів тканин (1). Фармацевтичний ринок України повністю залежить від імпорту по наступним пропозиціям: препарати на основі цитиколіну, галантаміну, гопантенової кислоти, піритинолу, прамірацетаму, фенотропілу тощо (рис. 3).

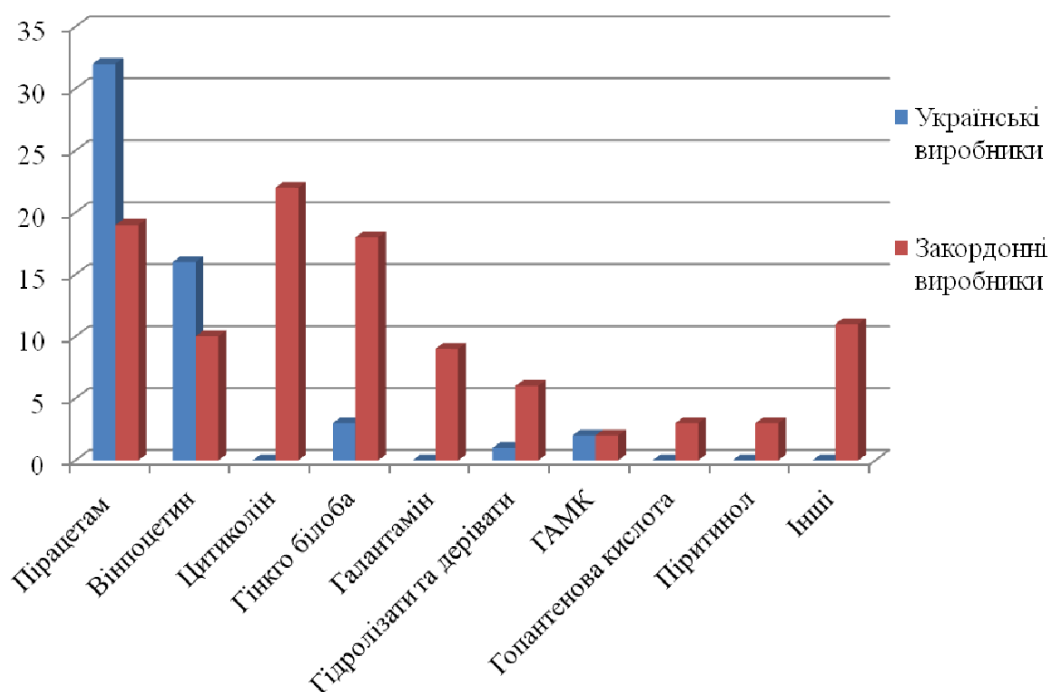

Рис. 3. Розподіл психоаналептиків за міжнародною непатентованою назвою та країнами-виробниками.

При проведенні сегментації асортименту психоаналептичних препаратів для лікування травм голови за видом лікарських форм (ЛФ) було встановлено, що на українському фармацевтичному ринку представлені різні форми визначених ЛЗ, серед яких ін'єкційні ЛФ налічують 49 найменувань, ЛФ для перорального використання – 108. 71 ЛЗ виробляються у вигляді таблетованих препаратів, на другому та третьому місцях знаходяться розчини для ін'єкцій та капсули, на їх частку приходиться 44 та 25 препаратів, що складає майже 28 та 16,5 % загального асортименту відповідно. Інші ЛФ, такі як розчини, суспензії та краплі для перорального використання, концентрати та порошки ліофілізовані для приготування розчинів для інфузій займають 11 % від всіх психоаналептичних засобів для лікування ЧМТ.

При аналізі асортименту психоаналептиків для лікування ЧМТ за ціновими пропозиціями було встановлено, що ціна коливається від 1164,56 грн. за цереброкурин виробництва ТОВ «НІР» (Україна) до 3,50 грн. за

мемозан виробництва ВАТ «Фітофарм» (Україна). Розподіл психоаналептичних препаратів за цінами представлений в таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл психоаналептиків за вартістю

Вартість ЛЗ, грн	Кількість препаратів		
	Українські виробники	Іноземні виробники	Разом
≤ 10	29	1	30
10 ч 50	24	24	48
50 ч 100	-	30	30
100 ч 200	-	13	13
200 ч 500	-	29	29
≥ 500	1	6	7

Мінімальну вартість мають препарати пірацетаму та вінпоцетину українських фармацевтичних компаній, а найвищою вартістю характеризуються препарати цитиколіну (N06BX06) закордонних фірм-виробників Ferrer International (Іспанія), Kusum Healthcare (Індія), такі як цераксон, сомазина, нейродар тощо.

Висновок

Проведений аналіз фармацевтичного ринку України дозволив встановити, що 21 вітчизняний виробник постачає 54 психоаналептичних препаратів, які використовуються для лікування потерпілих з ЧМТ, що складає близько 36% препаратів від загального асортименту даних засобів. Тому можна зробити висновок, що українські фірми виробляють достатню кількість ЛЗ для забезпечення потреби в психоаналептиках. Крім того, аналізуючи цінову політику вітчизняних та закордонних фірм встановлено, що препарати українського виробництва мають меншу вартість у порівнянні з іншими ЛЗ, що також сприяє збільшенню попиту на медикаменти виробництва українських фірм.

Література

1. Компендіум 2008 – лікарські препарати [За ред. В.М. Коваленка, О.П. Вікторова]. – К.: МОРІОН, 2008. – 2270 с.
2. Мнушко З.М. Оцінка стану та перспективності попиту на препарати ноотропної дії / З.М. Мнушко, Є.О. Кондакова // Фармац. журн. – 2009. – №2. – С. 26-34.
3. Парменова В.С. Клинико-экспертные параллели при черепно-мозговой травме в практике медико-социальной экспертизы / В.С.Парменова,

Е.П.Осадчая, М.Н.Чумаченко, Т.В.Дымова // Вестник ХНТУ. – №3. – С. 199-207.

4. Косарев В.В. Клинико-фармакологические подходы к применению ноотропов при неврологических заболеваниях / В.В.Косарев, С.А.Бабанов // Лекции для врачей. – 2010. – №2. – С.21-25.

5. Воробьева О.В. Ноотропные препараты – новые возможности известных лекарств / О.В. Воробьева // Consilium Medicum (Ревматология и неврология). – 2008. – Т. 10, № 2. – С. 110-113.

6. Котова О.В. Ноотропные препараты в современной медицине / О.В. Котова // Русский медицинский журнал. – 2011. – №329. – С. 12-16.

7. Щекина Е.Г. Особенности ноотропной терапии / Е.Г. Щекина // Провизор, 2008. – №2. – С.55-59.

8. Дремова Н.Б. Развитие методологии маркетинговых исследований в фармации / Н.Б. Дремова // Курский научно-практический вестник “Человек и его здоровье”, 2005. – № 1. – С. 62-76.

Резюме: *в статье представлены результаты проведенного маркетингового исследования ассортимента психоаналептиков, которые используются для лечения потерпевших с черепно-мозговой травмой, и установлена сегментация отечественных фармацевтических компаний в производстве психоаналептических препаратов.*

Summary: *the article presents the results of marketing research of assortment of Psychoanaleptics which are used for the treatment of patients with craniocerebral traumatic brain injury, and installed segmentation of domestic pharmaceutical companies in the production of Psychoanaleptics.*